

Bokanmälningar

Antoin E Murphy och Renee Prendergast (red): Contributions to the History of Economic Thought. Essays in Honour of R D C Black

Routledge, 2000, 349 s.

Doktrinhistorikern och ekonomhistorikern Robert Denis Collison Black, född 1922, hör till dem som tidigt visade stor begåvning. Han var bara 15 år när han skrevs in vid Trinity College i Dublin och 21 när han tog sin PhD, något som han i sin blygsamhet tillskriver kombinationen av viss flit och ett löst organiserat utbildningssystem som gjorde det möjligt att ta genvägar.

Hans inflytelserike lärare George Duncan "betonade i sin undervisning en mängd svenska och österrikiska element" och rekommenderade honom att läsa Ohlin. Hos Ohlin fanns en hänvisning till Mountfort Longfield, som väckte Blacks intresse och blev startpunkten för hans egen forskning.

"Denna bok är en hyllning till Robert Denis Collison Blacks verk från framstående forskarkolleger" läser vi i förordet till *Contributions to the History of Economic Thought*. Femton författare presenterar femton uppsatser av vilka de flesta har någon anknytning till Blacks verksamhet. Bidragen är grupperade i sex block. Det första handlar om personen Black, det

andra om doktrinhistoria som intellektuell disciplin, det tredje om Adam Smith, det fjärde om Jevons, Gossen och Shadwell, det femte om några arkivfynd och det sjätte om abstraktion och relativitet.

Även om boken, som alla mångförfattarverk, utmärks av viss heterogenitet är detta inte störande.¹ Bidragen håller hög klass och där finns inga direkta bottenapp. Jag kommer ändå inte att beröra alla bidrag utan främst sådana som jag funnit särskilt intressanta.

Black är känd bland annat för att ha redigerat materialet efter Jevons i ett tiotal band, vilket enligt Blacks egen uppgift krävde cirka 20 år. Sådant arbete är vanligt bland doktrinhistoriker, om än inte i den omfattningen. Det ligger i gränsområdet till klassisk humanistisk forskning och är dåligt belönat. I den inledande in-

---

¹ Det enda som stör mig är en typografisk detalj. Routledge hör till de förlag som envisas med att inte sätta fotnoter längst ner på sidan utan samlar dem i slutet av kapitlet. Det tvingar läsaren till ett onödigt bläddrande.

tervjun menar Black att "ingen som verkligen ger sig in i redigeringsleken skulle ha gjort det om man insett exakt vad det kan innebära" i en otålig tid. Black nämner omöjligheten för Bill Jaffé – Walras magnifike redaktör – att få annat än korttidskontrakt vid North Western University, och detta ibland först efter det att Jacob Viner ryckt till undsättning och försäkrat att även om Jaffé kanske inte publicerat någon tidskriftsartikel på fem år så hade han något verkligt storslaget på gång.

D P O'Brien och Bernard Corry hävdar i sina bidrag att attityden till tänkandets historia har förändrats bland ledande ekonomer. Jevons, Marshall, Edgeworth, Keynes, Moore och Wicksell var alla väl bevärdade i doktrinhistorien och samma gäller senare 1900-talsekonomer som Viner, Knight, Stigler, Samuelson, Buchanan, Musgrave, Hicks, Baumol och Friedman. Som jämförelse, säger O'Brien, "har efterföljande generationer visat mycket större intellektuell trångsynthet... och inskränkingsprocessen har fortsatt till den punkt där de som intervjuades av Klamer [1984] (utvalda för intervju därför att de för tillfället är ledande inom ämnet) till största delen inte tycks ha något intresse alls för ämnets historia".

Så är det kanske. Man bör emellertid undvika att tolka tillbakagången i ett visst avseende som en nettominusning. Delvis handlar det om tilltagande specialisering både när det gäller personer och fora. Medan allmänna ekonomiska tidskrifter har blivit mer ovilliga att publicera doktrinhistoriska artiklar har det vuxit fram fem engelskspråkiga tidskrifter speciellt för ekonomisk doktrinhistoria.

Boken har tre kapitel med olika aspekter på Adam Smith. En av de frågor som Donald Winch undersöker är huruvida ekonomer på 1800-talet och det tidiga 1900-talet beskrev Smiths metod som huvudsakligen induktiv (vilket nog är den dominerande nutida tolkningen) eller deduktiv. Det visar sig att det fanns flera fö-

respråkare för varje tolkning och även för den att båda ansatserna var framträdande hos Smith.

Pedro Schwartz bidrar med ett intressant kapitel om kampen för att få tidiga översättningar av *Folkens välstånd* accepterade av den spanska inkquisitionen. Smith ansågs farlig. Exempelvis betraktades hans syn på räntan som "falsk och antievangelisk" och hans kritik av den spanska och portugisiska kolonisationen som "ärerörig och ytterst anstötlig". Condorcet hade gjort en fransk sammanfattning av *Folkens välstånd* som sedan översatts till spanska. Men varje gång Condorcet hade skrivit "Smith" hade översättaren av taktiska skäl undvikit namnet och bara skrivit "författaren". När en fullständigare version publicerades på spanska 1794 hade den rensats på detaljer som var utmanande för katolska kyrkan.

Jevons behandlas i två kapitel. Margaret Schabas tycks mena i "The Jevonian revolution re-appraised" att Jevons bidrag var mer banbrytande än Walras, även om vi talar om Walras system snarare än Jevons. "Walras påverkade inte nationalekonomins huvudfåra förrän [den jevonska] revolutionen haft sin gång."

I andra upplagan av *The Theory of Political Economy* [1879] gör Jevons sitt välkända medgivande: "Gossen har fullständigt föregripit mig vad gäller den ekonomiska teorins allmänna principer och metod." I ett inträngande kapitel utreder John Whitaker bakgrunden till Jevons uppvaknande och relationerna mellan Jevons, Walras och Gossen. Det är tydligt att Walras var mer angelägen än Jevons att övervinna språksvårigheterna och ta sig igenom Gossens *Entwicklung der Gesetze des menschlichen Verkehrs*. Han lät till och med förstå att han skulle vilja diskutera boken i detalj med Jevons, men det blev aldrig av. Jevons hade uppenbarligen aldrig läst boken utan nöjt sig med andrahandskunskaper.

Nationalekonomins historia saknar inte exempel på ekonomer som inte kunnat tå-

la varandra. Dessa strider, som ofta varit påfrestande för de inblandade, kan ibland ha haft ett visst underhållningsvärde för utomstående. Tadhg Foley och Tom Boylan utreder kontroversen mellan John Elliot Cairnes (ofta betraktad som den siste "store" klassikern) och Cliff Leslie. Liksom många andra i samma situation odlade dessa sin animositet i långa brev. Det hela fick sitt slut först med Leslies i sak kritiska men till formen hyllande nekrolog över Cairnes. Orsaken till antagonismen förefaller inte helt klar, men en önskan hos båda att betraktas som Mills arvtagare spelade tydligen roll.

Mer eller mindre rutinmässigt hänför vi folk till olika skolor för att få överblick och undvika kaos. Det är en förenkling som kanske är nödvändig, men som många av dem som vi sammanför nog skulle ha protesterat emot. De flesta har inte så renodlade uppfattningar som skolgrupperingen kan ge intryck av. Charles Hicksens kapitel om Mengers syn på samhällets institutioner visar hur Menger – ibland betraktad som neoklassisk pionjär, ibland enbart som österrikare – i väsentliga avseenden påminde om historiska skolan.

"Problemet i nationalekonomin och andra vetenskaper är hur man skall kunna vara säker på att dagens modell är den riktiga", säger Antoin Murphy i ett högst läsvärt kapitel. "I morgon kan dagens teori vara omodern." Mot denna bakgrund studerar Murphy John Laws (1671–1729) penningteori och hur denna betraktades av samtiden och framåt. Law menade att penningen inte behöver ha något värde i sig själv; han var inte "metallist". Murphy visar tämligen övertygande att huvudskälet till att Laws uppfattning fördömdes av samtiden var att den hörde till en senare epok. Laws ansats "stod i strid med en av de orubbligaste reglerna under den penningortodoxi som gällde under sjuttonhundratalet, artonhundratalet och det tidiga nittonhundratalet". Inte förrän senare på 1900-talet blev liknande ansatser ac-

ceptabla. Sett från *dagens* ortodoxi har det skett "framsteg från en villfarelse (pengar måste helt backas upp av metallreserver) eller partiell villfarelse (pengar måste delvis backas upp av metallreserver) till sanning (pengar behöver ingen uppbackning av metaller)".

Murphys formulering "dagens moderna paradigm kan bli morgondagens förkastade paradigm" kan få ett tillägg: dagens moderna paradigm kan vara gårdagens förkastade paradigm.

BO SANDELIN

Professor vid Göteborgs universitet

Referenser

- Jevons, W S, [1879], *The Theory of Political Economy*, 2nd edn, Macmillan, London.
- Klamer, A, [1984], *The New Classical Macroeconomics. Conversations with New Classical Economists and their Opponents*, Wheatsheaf, Brighton.